

Asia: VN/18946/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain ja vapaasta sivistystyöstä annetun lain muuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Kommentit esityksen lakipykäliin ja yksityiskohtaisiin perusteluihin

Laki valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain muuttamisesta

4 § 5 momentti. Työväen Sivistysliitto pitää tärkeänä lisäystä, että edellä tässä pykälässä säädetystä poiketen henkilö päättäisi itse 9 a§:ssä / 9 d §:ssä tarkoitettujen tietojen käyttötarkoituksesta. Tiedoista voi käydä ilmi arkaluonteisia asioita, kuten ammattiyhdistysliikkeeseen tai poliittiseen puolueeseen kuuluminen, ja siitä syystä tämä lisäys on tietosuojan kannalta merkittävä.

9a § / 9 d §. Opiskelijan tulee pyytää tietojensa kirjaamista, ja oppilaitoksen tulee säilyttää nuo pyynnöt pysyvästi. Työväen Sivistysliitto painottaa, että pyynnöistä ja niiden tallettamista ei saa tehdä niin raskasta ja byrokraattista järjestelmää, että tietojen kirjaamista ei käytännössä voisi toteuttaa. Ehdotamme sopivaa käytäntöä jäljempänä tässä lausunnossa.

Kommentit esityksen taloudellisten vaikutusten arviointiin. Onko teillä näkökulmia lakimuutoksen käytännön toteuttamiseen, kuten vapaatavoitteisen koulutuksen tallentamisen vaatimiin taloudellisiin vaikutuksiin?

Työväen Sivistysliitto pitää hyvänä, että oppilaitokset voivat käyttää tallentamiseen Opetushallituksen tarjoamaa maksutonta käyttöliittymää, ja että tietoja voidaan kirjata maksutta myös manuaalisesti. Näin pienemmilläkin oppilaitoksilla on yhdenvertainen mahdollisuus tarjota opiskelijoilleen mahdollisuutta saada suorituksia Koski-tietovarantoon.

Tallentamisen vaatimat henkilöstökustannukset ja oppilastietojärjestelmän kustannukset jäävät oppilaitosten maksettavaksi. Henkilöresursseja tarvitaan myös siihen, että kurssitiedot kirjataan e-

perusteisiin, ne eivät siirry sinne automaattisesti. Oppilaitoksille voi tulla taloudellisia kustannuksia myös siitä, että opiskelijoiden pyynnöt suoritusten kirjaamiseen tulee tallentaa pysyvästi.

Mahdollisuus epävirallisen oppimisen kirjaamiseen Koski-tietovarantoon on kuitenkin yhteiskunnalle ja vapaan sivistystyön koulutuksiin osallistuville niin tärkeä ja hieno mahdollisuus, että oppilaitokset ovat varmasti valmiita osallistumaan tältä osin kustannuksiin. Jatkovalmisteluissa on kuitenkin syytä huolehtia siitä, että esimerkiksi e-perusteista, arviointikriteereistä tai opiskelijoiden pyyntöjen tallentamisesta ei tehdä liian raskaita järjestelmiä.

Kommentit esityksen viranomaisvaikutusten arviointiin. Onko teillä näkökulmia lakimuutoksen käytännön toteuttamiseen, kuten vapaatavoitteisen koulutuksen tallentamisen vaatimiin teknologisiin edellytyksiin tai siihen, ettei esityksessä mainittuihin opintosuorustietoihin sovellettaisi laissa valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä (884/2017) säädettyä 10 §:ä eikä 29 § 2 ja 4 momentteja tietojen luovuttamisesta tietovarannosta?

Työväen Sivistysliitto pitää tärkeänä sitä, että tiedot eivät olisi tietovarannossa muiden kuin tiedot tallentaneen oppilaitoksen käytettävissä ilman opiskelijan Oma opintopolku-palvelussa tekemää suostumusta tietojen luovutukseen. Tämä on meille keskeinen asia, sillä useat kurssitietomme saattavat sisältää arkaluonteista tietoa, kuten tietoa ammattiyhdistysliikkeessä tai poliittisessa puolueessa toimimisesta.

Kommentit esityksen muihin vaikutusten arviointeihin

Työväen Sivistysliitto pitää erittäin hyvänä uudistuksena, että vapaan sivistystyön oppilaitoksissa suoritettavat opinnot saadaan jatkossa kirjata Koski-tietovarantoon. Pelkästään opintokeskuksissa opiskelee vuosittain noin 400 000 ihmistä, joten niin työllisyyden edistämisen, osaamisen kehittämisen kuin yhdenvertaisuuden toteutumisen vuoksi on tärkeää, että myös heidän opintosuorituksensa voitaisiin jatkossa kirjata Koski-tietovarantoon. Tämän lain myötä eri oppilaitosmuotojen opiskelijat olisivat keskenään yhdenvertaisessa asemassa suhteessa osaamisensa tunnustamiseen. Siksi on tärkeää, että laki koskee kaikkia vapaan sivistystyön oppilaitosmuotoja.

Työväen Sivistysliitto pitää tärkeänä, että vapaan sivistystyön oppilaitoksille ei ole asetettu lakisääteistä velvoitetta tietojen kirjaamiseksi Koski-tietovarantoon. Näin vapaan sivistystyön erityisluonne on otettu lakiesityksessä hyvin huomioon.

Kommentit esityksen tietosuoja- ja tiedonhallintavaikutusten arviointiin. Onko teillä näkökulmia lakimuutoksen käytännön toteuttamiseen, kuten opiskelijalta edellytettävään pyyntöön?

Lakiluonnoksessa sanotaan, että tietojen tallentaminen Koski-tietovarantoon edellyttäisi opiskelijan pyyntöä oppilaitokselle. Lisäksi sanotaan, että opiskelijan tulisi ilmaista tahtonsa tulla arvioiduksi. Ehdotamme, että opiskelija voisi esimerkiksi ilmoittautumisen yhteydessä pyytää sekä suorituksen kirjaamista, että arviointia samalla lomakkeella helposti ja yksinkertaisesti. Opiskelija voisi esimerkiksi laittaa rastin kohtaan

”Pyydän, että kurssisuoritukseni kirjataan Koski-tietovarantoon. Ymmärrän, että kirjaaminen vaatii osaamiseni arviointia.”

Mikäli opiskelijan tulee itse kirjallisesti ilmaista erikseen sekä tahtonsa saada opintonsa kirjattua, että tahtonsa tulla arvioiduksi, on vaarana, että kynnys pyytämiselle kasvaa liian suureksi. Hyvään pyrkivä lakiesitys jäisi käytännössä turhaksi, jos opiskelijat eivät syystä tai toisesta joko osaa tai uskalla pyytää suoritustensa kirjaamista.

Muut kommentit

Esityksen mukaan lakia sovellettaisiin lain voimaan tulon jälkeen aloitettuihin opintoihin. Vapaan sivistystyön oppilaitokset ovat kuitenkin jo pitkään valmistautuneet lain voimaan tuloon, ja monet koulutuksemme täyttävät Koski-tietovarannon kriteerit jo ennen lain voimaan tuloa. Työväen Sivistysliitto toivoo, että lain voimaan tultua Koski-tietovarantoon voitaisiin kirjata myös jo ennen lain voimaan tuloa alkaneita opintoja, jos niiden laajuus on määritelty opintopisteinä, koulutukset on kuvattu osaamisperusteisesti, ja opiskelijan suoritus on arvioitu suhteessa kuvaukseen.

Monet opiskelijamme odottavat jo mahdollisuutta saada suorituksensa kirjattua, ja he saattavat lykätä koulutukseen osallistumistaan syksyyn saakka, jos keväällä alkaneita kursseja ei ole mahdollista kirjata Koski-tietovarantoon. Näin ollen ehdotamme, että Koski-kriteerit täyttävät kurssit voisi kirjata tietovarantoon myös jälkikäteen.

Söder Katri
Työväen Sivistysliitto